
СУДСКА ПРАКСА

---

*Драгиша Слијейчевић,
судија Вишег трговинског суда, Београд*

Сентенце Вишег трговинског суда

ТРГОВИНСКО ПРАВО

Право на фирму

Привредно друштво које је припајањем изгубило правни субјективитет не може поновним организовањем стећи право приоритета у коришћењу назива фирме под којом је раније пословало.

Из образложења:

"Из утврђеног чињеничног стања у првостепеном поступку види се да је тужилац од 1951. године регистрован за обављање угоститељске делатности под фирмом УП "В". Под истом фирмом од 1952. године пословао је и тужени обављајући трговачку делатност. Правни субјективитет туженог је престао 25.12.1983. године, када је због припајања трговинској радној организацији "С" брисан из судског регистра. 31.12.1992. године донета је одлука о издвајању туженог из ТП "Т" (раније "С") и поново организовање истог као самосталног правног лица. У међувремену проширена је делатност тужиоца тако што је решењем Трговинског суда у Београду Фи.2963/91 од 10.4.1991. године исти регистрован и за обављање трговине на мало. Под истим називом фирме као и тужилац, делатност трговине на мало и велико обавља и тужени почев од 1.1.1993. године, јер је решењем Фи.35598/92 од 31.12.1992. године у судском регистру уписано оснивање истог под

фирмом ТП "В" ДД из Б. Због постојања истог назива фирме и делатности туженог долази до забуне у правном промету о пословним везама и обавезама туженог и тужиоца према трећим лицима.

На темељу тих чињеница нижестепени судови су становишта да се тужбеном захтеву не може пружити судска заштита, јер за то нису испуњени услови прописани одредбом чл.159. ст.1. Закона о предузећима из 1988. године, односно чл.37. ст.1. и чл.38. ст.1. Закона о предузећима из 1996. године. У прилог тог становишта се истиче да би тужбени захтев за заштиту фирме био очигледно неоснован да у периоду од 1983. до 1992. године није дошло до прекида правног субјективитета туженог. Међутим, тужени је и након поновног организовања 1992. године наставио да под истом фирмом са истим седиштем обавља делатност као и пре губитка правног субјективитета. С тога су нижестепени судови мишљења да прекид правног субјективитета туженог не може довести и до губитка права на ранију фирму.

Врховни суд налази да је изнето правно схватање нижестепених судова засновано на погрешној примени материјалног права. Неспорна је чињеница да је тужени због припајања трговинској радној организацији "С" 1983. године изгубио правни субјективитет. Губитком правног субјективитета тужени је престао да постоји у правном промету. Због тога су угашена и његова дотадашња права по основу назива фирме под којом је пословао док је имао правни субјективитет. Из тог разлога нема места становишту нижестепених судова да је поновним организовањем туженог 1992. године извршена реституција његовог права на ранију фирму. Напротив, у правном промету је под том фирмом наставио да послује само тужилац. Зато је сагласно одредби чл. 36. ст.1 Закона о предузећима искључена могућност да се под истим називом фирме под којом послује тужилац упише и тужено предузеће. Сама чињеница да је тужилац уписан у судски регистар под фирмом УП "В" довољан је разлог да се туженом као доцније организованом и уписаном правном субјекту у судском регистру забрани пословање под фирмом са истим називом. Тужичево право на такву заштиту фирме утемељено је одредбом чл.37. ст.1. Закона о предузећима. Зато се сагласно одредби чл.38. ст.1. цитираног закона мора удовољити тужичевом захтеву за заштиту фирме".

(Пресуда Врховног суда Србије Прев. 209/04, Пзз.1/04 од 1. јануара 2004. године)

Право акционара у поступку стечаја

Власник акција нема право да у поступку стечаја захтева исплату њихове номиналне вредности из стечајне масе.

Из образложења:

"Првостепени суд је утврдио да је тужилац туженом уплатио износ од 4.568.000,00 динара на име акција и тиме постао акционар и оснивач туженог. Решењем Привредног суда у Београду од 9. августа 1996. године над туженим је от-

ворен поступак ликвидације а потом стечаја. Тужилац је пријавио стечајном суду своје потраживање по основу вредности акцијског капитала. Решењем Привредног суда у Београду Ст. 2877/99 тужиочево потраживање је оспорено и он је упућен да исто остварује у парници. Сагласно томе тужилац тужбом тражи да се у овом спору утврди да је основано његово потраживање које има према туженом, а на основу акцијског капитала чија вредност износи 1.537.712,20 динара. Нижестепени судови су, одбијајући тужбени захтев као неоснован, правилно разрешили спорно питање у овој парници, да ли тужилац као акционар фирме, односно банке у стечају има статус стечајног повериоца у односу на стечајну масу и да ли може да потражује вредност акцијског капитала који поседује у том друштву.

Права акционара по основу власништва на акцијама, одређена су како Законом о предузећима тако и Законом о хартијама од вредности. Законом о предузећима одређују се права акционара: одредбом члана 221. (свака акција даје право гласа сразмерно номиналној вредности), одредбом члана 229. (право на удео у годишњој добити коју скупштина одреди за деобу (дивиденде)) и чланом 323. (после измиривања поверилаца акционарског друштва и депоновања износа спорних потраживања, преостала имовина дели се између акционара сразмерно номиналној вредности акција). Закон о предузећима у члану 187. дефинише појам акционарског друштва. Према тој дефиницији, акционарско друштво је друштво које оснивају правна, односно физичка лица ради обављања делатности, чији је основни капитал утврђен и подељен на акције одређене номиналне вредности. Збир номиналних вредности свих акција чини основни капитал акционарског друштва. Одредбом члана 55. став 2. истог Закона прописано је да оснивачи, чланови и акционари сразмерно својим уделима, односно акцијама учествују у управљању предузећем, деоби добити и сношењу ризика пословања, ако у складу са овим законом није другачије одређено оснивачким актом, односно статутом предузећа.

Ризик пословања предузећа, односно банке у конкретном случају, је и отварање поступка стечаја и намирење потраживања стечајних поверилаца из акцијског капитала акционара. Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији не утврђује право акционара да стечајном суду који спроводи стечајни поступак пријаве своја потраживања по основу вредности акцијског капитала. Према томе, тужилац не може бити поверилац стечајне масе по основу вредности акција које поседује код тужене банке. Закон о санацији, стечају и ликвидацији банака ("Службени лист СФРЈ" бр.84/89, 63/90, "Службени лист СРЈ" бр.37/93, 26/95, 28/96, 16/99, 44/99, 53/2001) прописује редослед исплате поверилаца из стечајне масе: 1. потраживања по основу штедних улога, текућих рачуна и депозита на девизним рачунима која се исплаћују банци која је преузела ове послове од банке у стечају; 2. потраживање поверилаца који нису оснивачи банке и 3. потраживања оснивача банке. То указује да се у трећем исплатном реду могу намирити само потраживања оснивача банака према банци, стечајном дужнику. Под тим потраживањима се подразумевају облигационо-правни захтеви настали из међусобних привредних односа оснивача банке и банке стечајног дужника, а не и потраживања исказана

кроз акцијски капитал. Напротив, акцијски капитал улази у стечајну масу и служи намирењу необезбеђених поверилаца из исплатних редова одређених Законом о санацији, стечају и ликвидацији банака. Из тих разлога тужилац нема законом признати статус стечајног повериоца. Зато је и његов захтев за исплату припадајућег му дела акцијског капитала из стечајне масе правилно одбијен".

(Пресуда Врховног суда Србије Прев. 396/03 од 26. фебруара 2004. године)

Активирање одговорности оснивача за обавезе јавног предузећа

Одговорност оснивача за обавезе јавног предузећа се активира самом чињеницом постојања материјално-правних услова за покретање стечаја над тим предузећем.

Из образложења:

"Другостепени суд је становишта да у конкретном случају нису испуњени законом прописани услови за заснивање јемства на страни тужених у односу на тужичево потраживање према Јавном предузећу "Р" Н. Ово из разлога што тужилац није пружио доказ да је над тим предузећем отворен поступак стечаја. Из тог разлога не може се активирати законско јемство оснивача за обавезе јавног предузећа прописане одредбом члана 7. Закона о јавним предузећима. Зато другостепени суд налази да је одлука о одбијању тужбеног захтева правилна иако је заснована на погрешној примени материјалног права.

Међутим, погрешно је правно схватање по коме оснивачи јемче за обавезе јавног предузећа само у случају када је над истим отворен поступак стечаја. Језичко значење одредбе члана 7. Закона о јавним предузећима је апсолутно јасно. Оно указује да се јемство оснивача за обавезе јавног предузећа активира у случају наступања услова за отварање и спровођење поступка стечаја над тим предузећем. То значи да је законом прописани услов активирања одговорности оснивача за обавезе јавног предузећа испуњен у случају постојања материјално правних, а не формално правних разлога за отварање стечајног поступка. Материјално правни услови за отварање стечаја наступају постојањем трајне неспособности дужника за испуњење доспелих обавеза. То је изричито прописано одредбом члана 2. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Тек по испуњењу тог услова стиче се законска могућност за формално правно покретање и отварање поступка стечаја. Доследно реченом, решењем о отварању поступка стечаја само се констатује постојање материјално правних услова за вођење тог поступка. Зато је погрешно правно схватање другостепеног суда да се супсидијарна одговорност тужених прописана одредбом члана 7. Закона о јавним предузећима активира тек доношењем решења о отварању поступка стечаја над јавним предузећем чији су они оснивачи.

Тужилац је пружио доказе да доспело потраживање према јавном предузећу "Р" Н. није могао наплатити ни у поступку извршења. Међутим, због погрешне примене материјалног права нижестепени судови нису утврдили од каквог је значаја та околност на постојање услова за отварање поступка стечаја над тим предузећем. Из тих разлога, није цењена ни приложена потврда о времену блокаде жиро рачуна тужиоцевог дужника. То су разлози због којих је на темељу одредбе члана 395. став 2. ЗПП-а одлучено као у изреци".

(Решење Врховног суда Србије Прев. 49/04 од 8. априла 2004. године)

Испитивање пријављених потраживања

Предмет признања или оспоравања потраживања стечајног повериоца од стране стечајног управника може бити само оно што је у пријави потраживања стечајног повериоца тражено.

Из образложења:

"Предмет овог спора је камата на износ главног дуга од 5.630.060,32 динара која није пријављена у стечајном поступку сагласно члану 90. тачка 6. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Поставило се питање да ли признање главног дуга од стране стечајног управника значи да је призната и камата као споредно потраживање која није пријављена стечајном већу у поступку пријављивања потраживања.

Нижестепени судови су правилно одлучили када су одбацили тужбу тужиоца налазећи да није испуњен процесни предуслов за мериторно одлучивање у овој парници, односно није испуњена процесна претпоставка за вођење ове парнице, јер тужилац као стечајни поверилац није поднео пријаву потраживања у односу на камату на износ главног дуга од 5.630.060,32 динара. Нижестепени судови даље закључују да правна природа камате, односно њена акцесорност у односу на главно потраживање, које је признато и утврђено у поступку стечаја, не обезбеђује такав статус и камати, уколико захтев за признањем и утврђењем није поднет у пријави потраживања стечајном већу. Заправо, стечајни управник, изјашњавајући се о пријављеним потраживањима у смислу члана 125. став 1. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији изјашњава само о ономе што је било предмет пријаве потраживања. Ако је пријављен главни дуг камата се на тај главни дуг признаје или оспорава само ако је била предмет пријаве, а не и по службеној дужности. Или, још једноставније речено предмет признања или оспоравања потраживања стечајног повериоца од стране стечајног управника креће се у границама онога што је у пријави потраживања тражено. Како у овом случају у пријави потраживања није ни постављен захтев да се плати затезна камата, то стечајни управник о том захтеву није ни могао да се изјасни, нити је стечајно веће могло да упути тужиоца на парницу, па у таквој ситуацији предмет расправљања у парници не може би-

ти непријављено потраживање стечајног повериоца. Са ових разлога неосновани су наводи ревизије да се правна судбина потраживања камате мери према правној судбини главног дуга. Главни дуг и камата представљају целину онда када се стечајни поверилац за то определи. Уколико такво опредељење не постоји, односно уколико стечајни поверилац не тражи камату исту му суд по службеној дужности не може признати и утврдити у поступку стечаја, већ се камата третира као самостално потраживање. Стога су неосновани и наводи ревизије да је одлука супротна члану 102. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији по којој одредби даном отварања стечајног поступка не престаје да тече камата на потраживање од дужника која се намирују из стечајне масе. То је тачно, али таква камата треба да се тражи у пријави потраживања да би о њој суд могао да одлучује."

(Решење Врховног суда Србије, Прев. 297/03 од 22. јануара 2004. године)

Правне последице поништаја решења гувернера НБЈ о ликвидацији банке

Поништајем решења гувернера НБЈ о ликвидацији банке престали су да постоје материјално правни услови на основу којих је решењем трговинског суда отворен поступак ликвидације банке, па се и настале правне последице по том основу морају отклонити обуставом ликвидационог поступка.

Из образложења:

"Неосновано се захтевом за заштиту законитости указује да су цитиране одлуке нижестепених судова о обустави и поновном отварању поступка ликвидације над "Ј банком" АД Б засноване на погрешној примени материјалног права. Под којим условима се може отворити поступак ликвидације банке прописано је одредбом члана 21. Закона о санацији, стечају и ликвидацији банака ("Сл. лист СФРЈ" бр. 84/89, 63/90, "Сл. лист СРЈ" бр. 37/93, 26/95, 16/99, 53/2001). Сагласно тој одредби решење о ликвидацији банке доноси гувернер Народне банке Југославије на основу одлуке о престанку рада банке, као и на основу коначног решења гувернера Народне банке Југославије о одузимању дозволе за рад банке. Ставом две цитиране одредбе прописано је да је решење гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке коначно, а ставом четири установљена обавеза надлежног суда да у року од 3 дана од пријема тог решења донесе решење о отварању поступка ликвидације над банком. То указује да надлежни трговински суд може и мора донети решење о отварању поступка ликвидације банке само у случају када је постојање материјално-правних услова за отварање тог поступка претходно констатовано коначним решењем гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке. Према томе, решењем трговинског суда о отварању ликвидационог поступка банке само се декларишу материјално-правни услови без чијег постојања се тај поступак не може водити. Без решења гувернера Народне банке Југославије о

ликвидацији банке не може се донети ни решење трговинског суда о отварању поступка ликвидације банке. У случају поништаја решења гувернера НБЈ о ликвидацији банке престају да постоје материјално правни услови који су предуслов за доношење судског решења о отварању поступка ликвидације над банком. Због тога отпада и правни основ за даље вођење ликвидационог поступка отвореног формално-правним решењем суда донетим пре поништења решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке. У таквој правној ситуацији суд мора обуставити поступак ликвидације отворен судским решењем донетим на основу доцније поништеног решења гувернера НБЈ о ликвидацији банке. Тиме се не дира у правноснажност решења о отварању ликвидационог поступка, већ отклањају правне последице настале тим решењем и тако окончава судски поступак за чије вођење су отпали законом прописани материјално-правни услови. Трговински суд је дужан да такво решење донесе одмах по пријему пресуде којом се поништава решење гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке. Међутим, у конкретном случају није тако поступљено. Првостепени суд је и након поништаја решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке наставио да води поступак ликвидације. Ови пропусти суда су конвалидирани новим решењем гувернера Народне банке Југославије Г.бр. 5061 од 27.11.2002. године о ликвидацији "Ј банке" АД Б. Међутим, због чињенице да је претходно решење гувернера НБЈ IV 1412-1013/5 од 14.7.2000. године поништено, првостепени суд је правилном применом материјалног права основано обуставио раније покренути поступак ликвидације и истовремено одлучио да се на темељу новог решења о ликвидацији предметне банке сходно члану 21. став 4. Закона о стечају и ликвидацији банака ликвидациони поступак поново отвара. Код таквог стања ствари правилна је одлука првостепеног суда да правне последице отварања ликвидационог поступка и по новом решењу наступају од датума истицања на огласној табли суда првог решења од 26.7.2000. године. Овакво становиште има правно утемељење у аналогној примени одредбе члана 91. став 2. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Ово из разлога што одредбама Закона о санацији, стечају и ликвидацији банака није уређена правна ситуација која настаје поништајем решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке и након тога доношења новог решења исте садржине. Уређење ове правне ситуације представља правну нужност, јер се у пракси може десити да гувернер Народне банке Југославије истог дана по пријему пресуде о поништају првог решења о ликвидацији банке донесе ново решење да се банка ликвидира и исто одмах достави надлежном трговинском суду. У том случају суд би због поништаја првог решења и доношења новог решења о ликвидацији банке морао донети решење којим се претходно отворени поступак ликвидације обуставља и истовремено поново отвара. Тиме би се довеле у питање правне последице поступка ликвидације настале од времена доношења првог решења о отварању поступка ликвидације до датума његовог обустављања. То указује да је изостанком одредбе о овој правној ситуацији у Закону о санацији, стечају и ликвидацији банака створена правна празнина која се мора попунити аналогном

применом одредби општег Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. На примену одредби тог Закона за све неуређене случајеве Закона о санацији, стечају и ликвидацији банака упућује и одредба члана 20. и 24. тог Закона. Из тог разлога се и спорно питање о датуму наступања правних последица ликвидације насталих због поништаја решења гувернера НБЈ о ликвидацији банке и доношења новог решења којим се ликвидација банке опет одређује мора размотрити у складу са одредбама члана 91. став 4. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Та одредба Закона прописује да у случају укидања и поновног доношења решења о отварању поступка стечаја правне последице стечајног поступка наступају почетком дана када је прво решење истакнуто на огласној табли суда. Тој правној ситуацији идентична је и она која наступа као правна последица контроле законитости решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке. Истина, у питању је другачији правни пут контроле законитости тог решења од оног који је прописан за контролу законитости решења трговинског суда о отварању поступка ликвидације. Међутим, решење гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке и решење трговинског суда о отварању поступка ликвидације банке чине правно јединство, јер се решење о отварању ликвидационог поступка не може донети без постојања правно валидног решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке. Зато и у случају поништаја решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке у управном спору наступају исте правне последице као и након укидања решења трговинског суда о отварању поступка ликвидације по жалби. Из тих разлога се и питање наступања правних последица ликвидације дерогираних поништајем решења гувернера Народне банке Југославије о ликвидацији банке и доношењем новог решења исте садржине због кога је претходно отворени поступак ликвидације обустављен и истим решењем суда поново отворен мора размотрити у складу са одредбом члана 91. став 2. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији".

(Решење Врховног суда Србије Пзз. 20/04 од 6. маја 2004. године)

Застарелост права по основу подстицајних мера Владе Републике Србије

Обавезе из уговора закљученог у циљу реализације подстицајних мера Владе Републике Србије у пољопривредној производњи застаревају у општем застарном року, а не у року прописаном за застарелост међусобних потраживања из уговора о промету робе и услуга.

Из образложења:

"Нижестепени судови су становишта да се утужено потраживање темељи на уговору о натуралној размени који је по својој правној природи уговор робног промета. Доследно томе нижестепени судови и питање застарелости престајају

из тог правног посла цене у складу са одредбом чл. 374. Закона о облигационим односима.

Основано се у ревизији указује да су одлуке нижестепених судова засноване на погрешној примени материјалног права. Парничне странке су ступиле у уговорни однос на темељу Уредбе Владе Републике Србије о измени и допуни Уредбе о натуралној размени меркалтилене пшенице рода 1996. године и пшенице рода 1997. године, чија је производња уговорена ("Службени гласник РС" 40/96). Да је то правни основ закључења уговора од 10.10.1996. године изричито је наведено и у његовој одредби садржаној у чл. 1. То јасно указује да је спорни уговорни однос заснован у циљу реализације подстицајних мера владе Републике Србије у пољопривредној производњи. Неспорно је да су такве мере Владе донете у циљу остварења општих друштвених интереса. Због тога се и њихова реализација спроводи у форми пренетих јавно правних овлашћења на Републичку дирекцију за робне резерве. Зато је извршена натурална размена дизел горива и вештачког ђубрива са меркалтиленом пшеницом реализована посредством тужиоца неостварује у функцији промета роба, већ кредитирања пољопривредних произвођача (чл. 5. уговора) и стварања економских погодности за пољопривредне произвођаче у складу са одлуком Владе Републике Србије. Отуда се уговор закључен ради остварења тих циљева не може сматрати уговором у привреди у смислу одредбе чл. 25. ст. 2. Закона о облигационим односима. Из тог разлога се и питање застарелости утуженог потраживања мора расправити применом одредбе чл. 371. Закона о облигационим односима. Код таквог стања ствари спорни однос је расправљен погрешном применом материјалног права. Због тога су одлучне чињенице за пресуђење овог спора непотпуно утврђене. Реч је о постојању и основаности постављеног захтева у утуженој количини робе. Зато је на темељу одредбе чл.395. ст.2. ЗПП, одлучено као у изреци".

(Решење Врховног суда Србије Прев. 28/04 од 25. марта 2004. године)

Одговорност оснивача због изазивања стечаја

Оснивач који је својим радњама и поступцима допринео настанку стечаја предузећа може и сопственом имовином одговарати за његове обавезе.

Из образложење:

"Нижестепени судови су становишта да изведени докази не упућују на постојање разлога прописаних одредбом члана 54. Закона о предузећима за заснивање одговорности туженог у односу на обавезе предузећа чији је он власник и директор. Основано се у ревизији указује да је оваква одлука заснована на погрешној примени материјалног права. Оцена о постојању привида правне личности није условљена само чињеницом да ли је имовина дужничког правног лица формално

правно пренета радњом туженог на новоосновано предузеће. Да је пренос имовине извршен на тај начин тужилац би могао остварити своја права према новооснованом предузећу позивом на одредбу члана 452. става 1. Закона о облигационим односима. Међутим, управо што таквих доказа нема он је и упућен да захтев за заштиту својих имовинских права усмери према туженом, као једином оснивачу и директору претходног – дужничког и новооснованог предузећа. Зато се и оцена о основаности тог захтева мора заснивати на комплексној анализи односа туженог у пословању ранијег и садашњег предузећа. Сама чињеница да је претходно – дужничко предузеће отишло под стечај и да је тај поступак обустављен због недостатка имовине указује и на могућу одговорност туженог као његовог оснивача и директора. Отуда је правилно пресуђење овог спора условљено поузданим утврђењем да ли су поступци и радње туженог допринеле настанку стечаја, односно отуђењу имовине стечајног дужника. С тим у вези, мора се расправити и да ли је тужени и у новооснованом предузећу задржао делатност којом се бавило и претходно предузеће и да ли се и том приликом пословање одвија са истим асортиманом робе. Посебно је нужно утврдити да ли је на било који начин имовина дужничког предузећа преношена бестеретним и теретним правним пословима у корист туженог, односно да ли је и у којој мери његова приватна имовина увећана у време рада и постојања предузећа које је отишло у стечај. При томе, треба истаћи и да привид правне личности увек постоји ако се поступцима оснивача, или чланова управе код трећих лица ствара утисак да су њихова приватна имовина и имовина предузећа помешане".

(Решење Врховног суда Србије Прев. 17/04 од 25. марта 2004. године)

Правне последице плаћања на руке

Уплатом купопродајне цене извршене на руке законског заступника привредног друштва продавца може се угасити уговорна обавеза купца само у случају када је примљени новац по том основу доцније и уплаћен на жиро-рачун продавца.

Из образложења:

" Нижестепени судови су становишта да спорни уговори представљају законском допуштене правне послове о промету непокретности. Због тога је одбијен део тужбеног захтева да се исти огласе ништавим.

Тако је одлучено упркос утврђеној чињеници да је уговорена купопродајна цена уплаћена на руке законског заступника туженог првог реда. Поред тога, у списима се налази и фотокопија огласа из кога се види да је решењем Трговинског суда у Београду од 29.3.1996. године отворен поступак принудног поравнања над туженим првог реда.

Код таквог стања ствари Врховни суд налази да се изнето становиште ниже-степенних судова, за сада, не може прихватити. Погрешна је тврдња да исплата купопродајне цене правном лицу на руке његовом законском заступнику није од утицаја на правну ваљаност спорних уговора. Такав поступак може представљати правно допуштену радњу само у случају да је примљени новац уплаћен на жиро рачун туженог првог реда. У противном, неуплатном купопродајне цене на жиро рачун продавца са статусом правног лица крши се одредба чл.17. ст.1. Закона о платном промету ("Службени лист СРЈ" бр.53/92, 6/93, 16/93, 31/93, 32/94, 61/95, 30/96, 34/97, 24/98, 22/99, 44/99, 47/99, 28/2000, 73/2000, 53/2001, 3/2002), која је важила у време закључења спорних правних послова. То је императивна одредба због чега би њена повреда учињена уз сагласност туженог другог реда, као купца и спорни уговор учинила апсолутно ништавим. С тога је за правилно пресуђење овог спора одлучна чињеница да ли је уговорени износ купопродајне цене уплаћен на жиро рачун туженог првог реда, или је исти уз знање и сагласност туженог другог реда задржан у својини његовог законског заступника".

(Решење Врховног суда Србије Прев. 153/04 од 22. априла 2004. године)

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА ВИШЕГ ТРГОВИНСКОГ СУДА

3. Повлачење предлога за принудно поравнање

Стечајни управник не може повући предлог за закључење принудног поравнања између стечајног дужника и стечајних поверилаца након одржаног и закљученог рочишта за принудно поравнање и након одобрења закљученог принудног поравнања.

Из образложења:

»По стању у списима стечајни дужник је предлогом за закључење принудног поравнања од 4.09.2003. године предложио повериоцима да изврше исплату њихових утврђених потраживања у износу од 100%, у року од 3 године у шест једнаких месечних рата, рачунајући од дана одржавања рочишта за принудно поравнање, с тим да прва рата доспева за наплату у року од 90 дана од дана правоснажности решења којим се одобрава закључено принудно поравнање, а остале рате сваког 180-тог дана рачунајући од дана исплате претходне рате по истеку шест месеци све до коначне исплате. Решењем првостепеног суда III Ст. 561/02 од 8.09.2003. године отворен је поступак принудног поравнања и објављен оглас у «Службеном листу СЦГ» о отварању поступка принудног поравнања сагласно члану 25. ЗППСЛ. По предлогу стечајног дужника за закључење принудног поравнања одржано је рочиште за принудно поравнање дана 20.10.2003. године, на коме није закључено принудно поравнање, већ је наложено стечајном дужнику да достави нову понуду за закључење принудног поравнања. Стечајни дужник доставља дана

28.10.2003. године нови предлог за закључење принудног поравнања, поводом кога је заказано ново рочиште за принудно поравнање, дана 10.11.2003. године, на ком рочишту је стечајни дужник повукао предлог за принудно поравнање, па је суд до-нео решење којим се обуставља поступак за закључење принудног поравнања из-међу стечајног дужника и његових поверилаца. Решењем Пж. 8127/03 од 9.12.2003. године Виши трговински суд је укинуо првостепено решење и наложио првосте-пенем суду да мериторно одлучи о предлогу стечајног управника за закључење принудног поравнања из поднеска од 4.09.2003. године. Поступајући по налогу Ви-шег трговинског суда у Београду првостепени суд је после процене стварне вред-ности целокупне имовине стечајног дужника заказао преко «Службеног листа СЦГ» ново рочиште за принудно поравнање садржано у предлогу стечајног дуж-ника од 4.09.2003. године за 30.04.2004. године. На рочишту од 30.04.2004. године стечајни управник је поднеском поново повукао предлог за принудно поравнање достављен суду 4.09.2003. године наводећи да имовина стечајног дужника више-струко прелази вредност обавезе стечајног дужника те да нема законског основа за закључење принудног поравнања.

Неоснован је жалбени навод да је првостепени суд морао узети у обзир чиње-ницу да је вредност имовине стечајног дужника неколико пута већа од обавеза према повериоцима тако да стечајни дужник може да одговори својим обавезама и без закључења принудног поравнања.

Ово стога, што је одредбом члана 29. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији прописано да веће поравнања обуставља поступак принудног по-равнања у случају ако утврди да не постоји разлог за покретање поступка принуд-ног поравнања, ако предлагач не положи предујам за вођење поступка, ако пред-лагач повуче предлог за принудно поравнање пре него што рочиште буде одржа-но и ако дужник у току принудног поравнања поступа противно одредбама члана 28. овог закона. У конкретном случају, рочиште за принудно поравнање одржано је по предлогу стечајног управника од 4.09.2003. године и принудно поравнање одобрено у свему према условима за закључење поравнања како је то стечајни управник предложио, и исто је објављено у «Службеном листу» бр. 41 од 19.09.2003.године, дакле предлагач није испунио услов из тачке 3. члана 29. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, јер није повукао предлог за при-нудно поравнање пре него што је рочиште одржано.

У том смислу, првостепени суд је правилно закључио да жалбени наводи могу имати утицаја само при доношењу решења о отварању поступка принудног порав-нања, које решење је већ донето, а не и у фази доношења решења о закључењу предложеног принудног поравнања, као и на гаранцију да ће стечајни дужник пре-узете обавезе из принудног поравнања испунити у целини и у року.«

(Решење Вишег трговинског суда, Пж. 4176/04 од 15. јуна 2004. године)

4. Раскид уговора о продаји друштвеног капитала

Неизвршење обавезе купца друштвеног капитала да инвестира у субјект приватизације директно води осујећењу циља због кога је уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције закључен и представља разлог за раскид уговора.

Из образложења:

»*Ratio legis* за промену власника над субјектима који послују средствима у друштвеној својини не налази се у тежњи законодавца да именује власника предузећа, већ да обезбеди ефикасније управљање привредним процесима.

Примарни циљ приватизације није продаја субјеката приватизације сама по себи, већ инвестициона улагања у њега. Новим улагањима у субјекте приватизације стварају се услови за привредни раст и развој и упоредо за изградњу друштва богатих појединаца, што заједно утиче на повећање социјалне стабилности.

Уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције има двоструку правну природу.

Он је, с једне стране облигациони уговор, а са друге стране, статусни уговор.

Облигациони, зато што ствара права и обавезе за уговорне стране – купца и Агенције за приватизацију (члан 148. ЗОО).

Статусни, зато што представља једну врсту акта о оснивању субјекта приватизације – уписа, мењајући његов правни статус, његовог оснивача, његовог власника, његов облик организовања и његову структуру капитала и представљајући исправу за одговарајући упис у судски регистар.

Због његове двостране правне природе на уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције, не примењују се само одредбе Закона о облигационим односима, већ и одредбе Закона о приватизацији, Закон о предузећима и Закон о поступку за упис у судски регистар.

За раскид уговора довољна је једнострана изјава воље повериоца упућена дужнику на сигуран начин (члан 124. ЗОО).

Неспорно је да страна верна уговору има право на раскид уговора у случају потпуног неизвршења од стране друге уговорне стране. Међутим, поставља се питање да ли се уговор може раскинути у случају делимичног неиспуњења уговорних обавеза друге уговорне стране.

Купац и Агенција за приватизацију у Уговору о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције обично утврђују и више обавеза за сваку од уговорних страна и одређују да неиспуњење једне од таквих обавеза, од једне уговорнице представља раскидни услов.

Ако купац не изврши једну од уговорних обавеза, а изврши остале, Агенција за приватизацију има право на раскид уговора са разлога што неизвршење конкретне обавезе по самом уговору представља раскидни услов и што неизвршење конкретне обавезе води осујећењу циља због кога је уговор и закључен.

У конкретном случају предметни Уговор о купопродаји друштвеног капитала методом јавне аукције у себи не садржи раскидни услов у ситуацији ако купац Агенцији не достави гаранцију издату од стране банке за испуњење обавезе инвестирања у субјект приватизације.

Међутим, по оцени Вишег трговинског суда неизвршење обавезе инвестирања од стране купца директно води осујећењу циља због кога је уговор и закључен, те то представља разлог на темељу којег је првостепени суд правилно одлучио када је усвојио тужбени захтев и утврдио да је предметни Уговор раскинут. Према одредби члана 2. тачка 1. Закона о приватизацији, прописано је да се приватизација заснива између осталог и на начелу којим се обезбеђује стварање услова за развој привреде и социјалну стабилност. То даље значи да је примарни циљ приватизације инвестиционо улагање у субјект приватизације. Наиме, само новим улагањима у субјект приватизације стварају се услови за привредни раст и развој, и упоредо изградњу друштва богатијих појединца, што све заједно утиче на повећање социјалне стабилности. Продајом већинског дела друштвеног капитала, морао би се створити предуслов за формирање ефикасног привредног амбијента и отварање нових радних места.

Дакле, тужени као купац субјекта приватизације није испунио циљ Уговора о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције предвиђен у одредби члана 2. Закона о приватизацији, тиме што није инвестирао у субјект приватизације нити је Агенцији за приватизацију доставио банкарску гаранцију као обезбеђење ове уговорне обавезе. То је чињеница коју је првостепени суд несумњиво утврдио и из те чињенице произлази недвосмислен правни закључак да су у конкретном случају били испуњени услови за раскид Уговора о купопродаји друштвеног капитала субјекта приватизације АД "М" Б. П. методом јавне аукције.

Тачно је да је тужени као купац извршио своју основну уговорну обавезу – плаћање купопродајне цене, али је тачно и то да купац није извршио другу исто тако битну обавезу инвестирања у субјект приватизације, односно достављање банкарске гаранције као обезбеђење тог инвестирања. Предметни Уговор о купопродаји друштвеног капитала методом јавне аукције у себи садржи правно-техничке недостатке, које могу дати основа за тумачење да се Уговор о продаји друштвеног капитала не може раскинути због неинвестирања у субјект приватизације. Међутим, одредба члана 2. Закона о приватизацији је когентне природе и она представља правни основ на темељу кога је првостепени суд уз помоћ другостепеног суда утврдио да је предметни Уговор раскинут.”

(Пресуда Вишег трговинског суда, Пж. 3087/04 од 27. маја 2004. године)

3. Приватизација. Промена облика организовања. Минимални део новчаног оснивачког капитала

Купац друштвеног предузећа по Уговору о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције нема обавезу да приликом уписа промене организовања субјекта приватизације уплати новчани део оснивачког капитала од 10.000,00 односно 20.000,00 америчких долара у динарској противвредности на дан исплате.

Из образложења:

»Из списка предмета произлази да је предлагач друштвено предузеће које је продато путем јавне аукције. Купац и Агенција за приватизацију су закључили уговор о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције. Купопродајна цена субјекта приватизације утврђена је на износ од 7.000,00 и по тој цени купац је купио субјект приватизације и цену од 7.000,00 уплатио. Поднетом пријавом за промену облика предлагач је тражио да се изврши упис промене облика друштвеног предузећа у акционарско друштво и у ту сврху је поднео Уговор о промени облика организовања субјекта приватизације од 6.10.2003. године, која је донета од стране оснивача, односно купца субјекта приватизације Ерак Дејана.

Пошто је предлагач уписао и уплатио оснивачки капитал износ од 7.000,00 динара, регистарски суд је стао на правно становиште да захтев предлагача за промену облика организовања из друштвеног предузећа у акционарско друштво не испуњава законом прописане услове (члан 45б. Закона о предузећима, члан 190. Закона о предузећима и члан 47. Уредбе о упису у судски регистар), па је са тих разлога одбио захтев за упис као неоснован.

Виши трговински суд сматра да регистарски суд није у праву. Жалилац основано истиче да је у конкретном случају предлагач променио облик организовања по правним нормама које су садржане у Закону о приватизацији ("Службени гласник Републике Србије", бр. 38/01 и 18/039). Уговором између Агенције за приватизацију и купца, није регулисана обавеза купца нити је утврђена та обавеза, да је дужан да изврши уплату оснивачког капитала према одредбама Закона о предузећима. Ни Закон о приватизацији, а ни подзаконски акти којима се регулише област продаје друштвеног капитала не утврђују обавезе друштвеног предузећа методом јавне аукције да изврши уплату оснивачког капитала, према одредби члана 190. Закона о предузећима која предвиђа да новчани део основног капитала акционарског друштва које се оснива симултаним оснивањем не може бити мање од 10.000 УСД у динарској противвредности по курсу на дан уплате, односно не може бити мањи од 20.000 УСД у динарској противвредности по курсу на дан уплате, ако се оснива сукцесивним оснивањем.

Закон о приватизацији, као и сви подзаконски акти донети на основу Закона о приватизацији, представљају "*lex specialis*" у односу на Закон о предузећима као "*lex generalis*".

Тумачењем уговора, као и цитираних подзаконских аката, те Закона о приватизацији, те довођењем истих у везу са Законом о предузећима и Уредбом о упису у судски регистар, може се закључити да је купац односно субјект приватизације ослобођен од обавезе да уплати оснивачки улог према одредби члана 190. Закона о предузећима. Ова чињеница би морала бити императивно наведена, како у Закону о приватизацији, подзаконским актима и Уговору о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције, да би обавезивала купца на уплату оснивачког капитала. Како ова обавеза није конституисана ни законским ни подзаконским актима, а ни уговором, то произлази да је правно становиште регистарског суда погрешно.

Будући да због погрешно заузетог становишта регистарски суд није испитивао испуњеност свих формалних и материјалних услова за предметни упис у судски регистар, то је Виши трговински суд био принуђен да уважи жалбу предлагача, укине побијано првостепено решење и предмет врати регистарском суду на поновни поступак и одлучивање и то на основу одредбе члана 54. тачка 3. Закона о поступку за упис у судски регистар.

У поновном поступку, регистарски суд ће поћи од правног становишта које је заузео Виши трговински суд да се на упис промене облика организовања друштвеног предузећа у акционарско друштво након закључења уговора о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције не примењују одредбе чланова 436. и 190. Закона о предузећима и 47. Уредбе о упису у судски регистар, већ се примењују одредбе из Закона о предузећима и подзаконских аката донетих на темељу тог закона, те одредбе самог Уговора о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције. Истовремено, регистарски суд ће испитати испуњеност преосталих формалних и материјалних услова за предметни упис у судски регистар прописаних одредабама чланова 33. и 34. Закона о поступку за упис у судски регистар и донети ново решење по захтеву предлагача за упис промене облика организовања из друштвеног предузећа у акционарско друштво.«

(Решење Вишег трговинског суда, Пж. 3912/04 од 25. маја 2004. године)

7. Брисање неоснованог уписа у судски регистар

Уговор о изменама и допунама Уговора о оснивању друштва са ограниченом оговорношћу који није потписан од стране свих оснивача и на коме нема судске овере потписа једног од оснивача, није пуноважан и као такав не представља подобну исправу за упис у судски регистар усклађивања са Законом о предузећима.

Из образложења:

»Регистарски суд је правилно закључио да је у конкретном случају упис усаглашавања противника предлагача са Законом о предузећима, Законом о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања и промене лица овлаш-

ћеног за заступање спроведен решењем Трговинског суда у Б. Фи. број 12930/02 од 31.12.2002. године недопуштен.

Одредбом члана 10. став 5. Закона о предузећима потписи оснивача на оснивачком акту се оверавају код надлежног суда. Без овере потписа оснивача, оснивачки акт не може бити пуноважан. Уговор о изменама и допунама оснивачког акта који је приложен у поступку оспореног уписа не садржи потпис једног оснивача – страног правног лица, овде предлагача. Следствено томе, по пријави ствари произлази да Уговор о изменама и допунама оснивачког акта који је приложен у поступку који је претходио спорном упису не садржи пред судом оверен потпис једног од оснивача.

Пошто уговор о измени оснивачког акта није правно ваљан, то он није подобан и није могао послужити као исправа за извршење уписа усаглашавања противника предлагача са Законом о предузећима и Законом о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања. Даља последица непуноважности уговора о измени оснивачког акта противника предлагача јесте та да сви акти и све одлуке донете на основу овог уговора нису пуноважни и не могу производити правно дејство. То даље значи да ни Статут противника предлагача и Одлука о именовану и разрешењу лица овлашћеног за заступање нису правно ваљане.

Према томе, ни упис промене лица овлашћеног за заступање код противника предлагача као субјект уписа није био допуштен.

Кључна околност у овој регистарској ствари је та да Уговор о изменама Уговора о оснивању не садржи потпис оснивача који поседује 49% удела по актуелном стању у судском регистру. Заступник предлагача овај Уговор није потписао нити је оверио потпис код надлежног суда. Због тога такав уговор нема обавезну форму прописану одредбом члана 10. Закона о предузећима, а уговор сачињен супротно форми која је законом прописана, ништав је уговор. Због тога су предметни уписи у судски регистар били недопуштени у току самог момента уписа, а самим тиме и неосновани по одредби члана 60. став 1. тачка 3. Закона о поступку за упис у судски регистар.

На темељу изнетих разлога и на основу члана 54. тачка 2. Закона о поступку за упис у судски регистар, Виши трговински суд је одбио жалбу противника предлагача као неосновану и потврдио решење регистарског суда.«

(Решење Вишег трговинског суда, Пж. 3488/04 од 25. маја 2004. године)